

9.

Landsbyfællesskabet

af Niels Peder Nørregaard

Fællesskabet og det frivillige arbejde har altid været nødvendig og det bærende for landsbyens beståen, overlevelse og fremgang.

Fra gammel tid dvs. før udskiftningen og udflytningen af gårdene var det helt nødvendigt med et arbejdsfællesskab på grund af jordenes placering, men også frivillig hjælp f.eks. ved ildebrand eller oprydning og nybyggeri var nødvendig, da der ikke var maskinstationer til det grove arbejde.

Senere, op gennem 1800 tallet er der foregået meget samarbejde og frivilligt arbejde med oprettelse af skoler, forsamlingshuse, mejerier m.m. og der blev måske især fra 1850 til ca. 1950 oprettet et utal af foreninger landet over.

Jeg vil her fortælle om det frivillige arbejde i Janderup, så vidt som jeg husker det, dvs. fra sidst i trediverne, hvor der blev lavet en kæmpe indsats ved anlæggelsen af Den gamle Sportsplads, som lå på det nuværende Mågevej, hvor der var fodboldbane, og håndboldbanen var på Eventyrgårdens parkeringsplads. Det var et stort projekt, som blev udført med hestevogne og håndkraft. Der var en højdeforskel på over en meter fra vest til øst, og arbejdet blev planlagt af skomager H.K.Petersen, som sørgede for, at der var 3 mand med heste og vogne hver dag til at flytte jord. Til hjælp for nivellering af terrænet var det dræningsmester Laurids Adersen, Oksbøl. Desværre har det ikke været muligt at finde billeder fra anlæggelses arbejdet.

Indvielse 1939

Indvielse 1966

Men vi har et billede fra indvielsen i 1939, hvor Gunnar Bennetsen står sammen med end for os ukendt person. Samme Gunnar Bennetsen står ved samme flagstang ved nedlæggelsen i 1966

Sportspladsen blev flittigt brugt i 25 år, men da byudviklingen begyndte først i tresserne planlagde man flytningen til det nuværende Stadion. - Her blev alt jordarbejdet lavet med kommunal maskinkraft, men der blev lavet en masse frivillig arbejde med afrivning af sten og plantning af læbælte.

Det ny stadion blev indviet i august 1966, hvor alle idrætsfolk, i optog med flaget foran gik fra det gamle til det ny stadion, hvor der var flaghejsning og indvielsestaler og fest i forsamlingshuset om aftenen.

Til Janderup skole hørte i gammel tid en såkaldt degnelod på 3 tdr. land, som blev benyttet af læreren, som en del af lønnen. Det er, hvor den nuværende krocketbane og kælkebakke er. Den bliver nu flittigt brugt af en meget aktiv krocketklub.

Skolen blev bygget i 1969-70, netop inden kommunesammenlægningen i 1970, og gennem årene er der ydet meget frivilligt arbejde af forældre, elever og lærere ved etablering af legeplads og udenoms arealer.

Da de gamle skoler blev ledige i 1970, blev Kærup og Hyllerslev solgt til private, mens Janderup gl. skole blev overdraget til Indre Mission

I missionshuset blev der lavet meget frivilligt arbejde, især på legepladsen og haven, og der blev indrettet en fløj til spejderne.

Den såkaldte ny skole ved Vesterled, som blev bygget i 1943, men blev brugt af tyskerne de 2 første år. Skolen blev ved kommunesammenlægningen overgivet til forenings og ungdomsarbejde. Der blev indrettet til ungdomsklubben, Syvkanten og et lokale, hvor der før var bibliotek blev brugt til Eventyrgaardens restaurant

Syvkanten blev startet i 1970.

Der blev ydet en stor indsats af frivillige for at gøre huset brugelig til amatørteater, og gennem alle årene siden er der brugt i tusindvis af frivillige timer i foreningens aktiviteter. Det er til syning af kostumer, bygning af kulisser og scene, lyd og lys afdelingen. Omforandning, vedligehold og udsmykning af lokalerne, er der også brugt meget tid på, og ikke mindst i alle sommerspillene i mere end 30 år er der hvert år brugt tusinder af frivillige timer.

I 1970 blev Kærup og Janderup forsamlingshuse solgt og Eventyrgården blev bygget. Huset blev tegnet af Egon Baun og bygget af sognets håndværkere. Parkeringspladsen, som var den gamle håndboldbane, lå ca. 60 cm under vej niveau. Det blev fyldt op ved frivillig indsats, idet alle sognets stenstakke og murbrokker blev brugt til opfyld.

Som det nok er sædvane ved alle forsamlingshuse, bliver der også ved Eventyrgården med mellemrum udført forskellige vedligehold og oprydningsopgaverne af fortløbende bestyrelser og arbejds hold.

I sogneforeningens regi er der gennem årene udført mange opgaver. Fra gammel tid hed det Grandelaugget, som omfattede alle sognets beboere. Grandelaugget fungerer stadigvæk, der er et årligt grandestævne hvert år. Man ejer forskellige små jordstykker, bl.a. Lerpøtterne og Ladepladsen, et lille stykke jord på Janderup Holm og en adgangsvej til åen ude i engene

Lerpøtterne er gamle mergelgrave, hvor opgravningen mest er brugt til jordforbedring, men der er sikkert også brugt ler til stenbrænding. Der findes ingen beretning om, hvornår det er foregået, men formentlig sidst i 1800tallet. Ved frivillig hjælp er området tilplantet omkring 1950 på foranledning af jagtforeningen, og senere vedligeholdt med stier og fældning af træer, iscenesat af sogneforeningen.

På Ladepladsen, som fra gammel tid hørte under grandelaugget, blev der omkring 2000 lavet en ny bro ud til åen, den er ca. 100 m lang, og der er lavet anlægsbroer alt ved frivilligt arbejde.

Området er nu lavet til en turrastplads sammen med Skov og Naturstyrelsen. Og der er anløbsmuligheder til både skibe og kanoer, og pladsen bliver flittigt brugt af både lokale beboere og turister.

Indkørslen til Janderup fra vest var omkring 1980 skæmmet af nedbrændte bygninger hos Svend Holms ejendom (Vesterled 103). Sogneforeningen lavede aftale med enken Karen Holm om at rydde brandtomten og fik tilkøbt jord og planeret, sået græs og Hedeselskabet plantede læbælte. Sogneforeningen har så holdt arealet i 20 år, og det er alt sammen sket ved frivillig arbejde.

Menighedsrådet. Der er nok mange, som ikke har særlig kendskab til, hvad der foregår i menighedsrådet ud over, at det fungerer med en gudstjeneste hver søndag. Skiftende rådsmedlemmer har gennem årene lavet forskelligt arbejde på kirkegården, præstegårdshaven, julepyntning i kirken og servicering til møder i præstegården. De ugentlige buketter på alteret blev altid varetaget af damerne i rådet. F.eks. husker jeg engang to damer én fra Søvigmark og én fra Vester Kærup på skift hver lørdag cyklede til kirken med blomster. - En del af de ekstra opgaver bliver nu varetaget af det ansatte personel.

I 1992 blev jorden syd for præsteboligen (ca. 1 tdr. land) tilplantet som skov. Både plantningen og rensning foregik ved fælles hjælp fra menighedsråd og naboer ligesom der også er genplantet træer ved frivillig hjælp i kirkeskoven (4 tdr. land) i Hallumvad.

Aktivitetshuset blev bygget i 2005. Efter lang tids forberedelse og kamp for at få projektet gennemført. At det lykkedes skyldtes i høj grad Viggo Jørgensens indsats som formand.

Huset blev bygget med velvillighed og godt samarbejde af alle sognets håndværkere.

Der blev lokalt indsamlet et ret stort beløb (ca. 700 tusinde) og der blev givet et millionbeløb fra Bygge og Anlægsfonden. Men at projektet lykkedes skyldtes nok også, at der var lokaler til ungdomsklub, lokalhistorisk arkiv og det skal være til brug for Janderup Skole. Desuden blev det også sammenbygget med Børnehaven og det bestående klubhus. Et rigtig godt resultat og bestyrelserne har taget godt vare på driften, og sammen med frivillige ydet en stor indsats.

Multibanen. Den blev bygget i 2012. Det var et ret stort projekt, som blev forberedt gennem flere år. Tovholder og ildsjæl var Tina Iversen. Man forsøgte på mange måder at rejse penge til banen, men det endte med, at der kun var penge til materialerne, så alt arbejde blev lavet af frivillige. En flot præstation til glæde for børn og unge i sognet

Lokalhistorisk arbejde. Et område, hvor der er lagt utrolig meget frivilligt arbejde. Interessen startede omkring 1960 og i løbet af 70'erne udkom 3 sognebøger for Janderup -Billum efter et kæmpe arbejde med hovedkræfterne Knud Erhard Jensen, Svend Holm, Viggo Mikkelsen og Kristian Simonsen Billum desuden også med god hjælp af historikeren H. K. Kristensen, Lunde. Bøgerne er en fantastisk præstation og arbejdet er fortsat siden med nye medarbejdere og registrering af nye indleveringer, nu med nye systemer og digital registrering af data og billeder.

Folk og kultur udstillingen var første gang i 1984, og har så været afholdt hvert andet år siden. Der har hver gang været en stor stab af lokale frivillige hjælpere til forberedelse og klargøring til udstillerne, men også under udstillingen med de mange job f.eks. flaghejsning, kaffesalg, tombola og servicering af udstillerne, har der været mange hjælpere hver dag. Udstillingen har hver gang forløbet i 9 dage, har hvert år været en succes, og kunne slet ikke gennemføres uden frivillig hjælp.

H. C. Jensen åbner det nye torv

Janderup Torv.

Der har i de sidste måske ti år været et udvalg under sogneforeningen, som har arbejdet med forskønnelse af byen. I 2009 er der blevet lavet et flot bytorv sammen med brugsens parkeringsplads. Materialerne er sponsoreret af Brugsen, Andelskassen og LAG fonden. Frivillige har lavet arbejdet, og det er det nye Lokalråd, som blev nedsat efter kommunesammenlægningen, der har stået for planlægning og uddelegering af arbejdet.

Der har været omkring 100 forskellige personer, der har deltaget, og det flotte resultat bliver beundret af mange. Der er opsat en digital info tavle. Torvet blev indviet sammen med, at vi fejrede Janderup som årets landsby i Danmark ved et arrangement den 7. august 2009, hvor der var 4-500 gæster.

Julebelysningen, som bliver beundret af mange og vi alle glæder os over kræver også hjælpere og økonomisk støtte for at det kan gennemføres.

Markedstoget: En nyskabelse, som blev indviet ved jule arrangementet 2013, et rigtig godt initiativ fra Erik Dyhr Thomsen, som giver lokale kunstnere og hobbyfolk mulighed for at tiltrække mennesker i turist sæsonen.

Der vil sikkert og forhåbentlig også i fremtiden komme projekter, som vil kræve medvirkning af det frivillige fællesskab til gavn for vores landsbys beståen.

Janderup den 20.8.2014.
Niels Peder Nørregaard